

10
СОВЕТИ

**ЗА УЧТИВО
ОДНЕСУВАЊЕ
СО ДЕЦА СО
ПОПРЕЧЕНОСТ**

Вовед

Во Македонија има околу 250.000 деца и возрасни со некаков вид попреченост. Сигурно ќе се согласите дека се тоа многу луѓе. Тоа значи дека е голема веројатноста да имате член од семејството со попреченост, да имате пријател со попреченост или да сретнете дете со попреченост.

Затоа, важно е да сфатиме дека луѓето со попреченост не се разликуваат од мене или од тебе. И помалите деца и младите и возрасните, сите можат да научат како да постапуваат учтиво и да се однесуваат убаво со другите, поинаквите од нас.

Не е тешко да се запознаваме со луѓето во наша околина. Едноставно е, човечно е и корисно е.

Можно е некое случајно познанство да прерасне во вистинско другарство. Поради тоа, подготвивме десет практични совети кои ќе ви помогнат и ќе ве охрабрат полесно да комуницирате со лицата со попреченост. За да бидат посликовити, ги надополнивме со илустрации од секојдневни ситуации.

Откако ќе ги прочитате, веројатно сите ќе се согласиме дека ако се однесуваме според едноставните совети како да се запознаеме со различните луѓе на каква било возраст, атмосферата ќе биде позитивна и пријатна.

Па, уживајте во новите познанства и другарства!

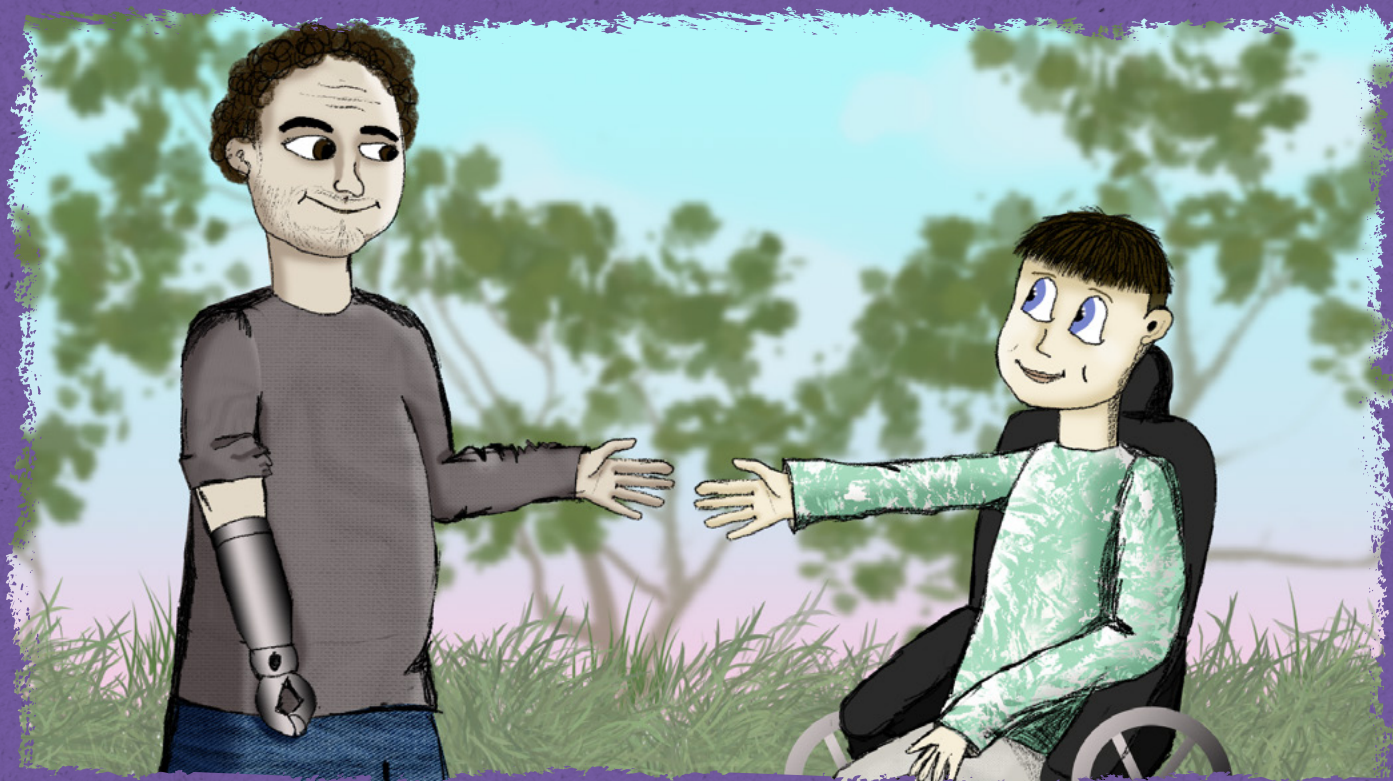

Зборувајте со детето што е глуво, а не со лицето што толкува.

Ако разговарате со некој што користи толкувач на знаковен јазик, обраќајте му се на детето кое е глуво, а не на лицето што толкува.

Како на нашата слика: Ева ја гледа Сара додека таа ѝ поставува прашање и продолжува да ја гледа Сара додека Анастасија го толкува одговорот на Сара.

2
СОВЕТ

Секогаш подајте рака за да се ракувате. Во ред е да ја подадете левата рака.

Ако сретнете некого со вештачка рака или некого кој може само малку да ги движи рацете, подајте му ја раката. Ако ви ја подаде левата рака, тоа е сосема прифатливо.

На цртежот Јане се среќава со таткото на другарка му кој има вештачка рака. Јане не само што му се насмевнува на Петар кога го поздравува, туку во исто време гледа директно во него и му ја подава раката. Петар возвраќа со насмевка и ја подава левата рака.

3
СОВЕТ

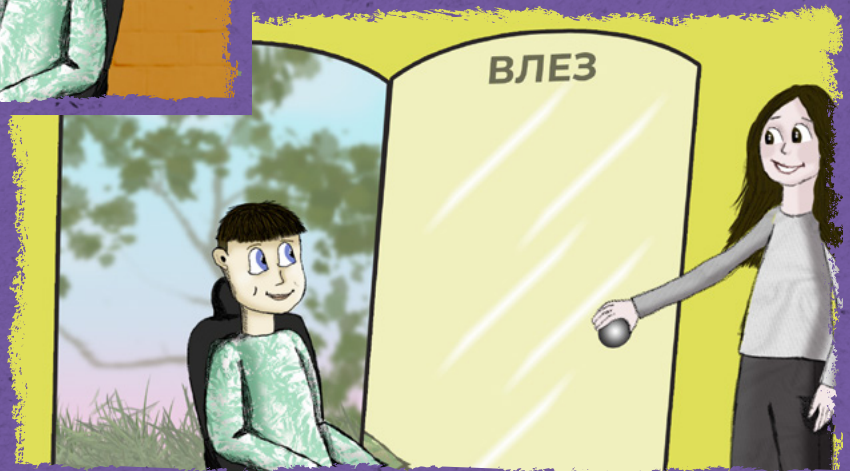
Кога сте во група, определете точно со кого зборувате.

Ако сретнете некого што не може добро да ве види или воопшто не гледа, зборувајте на начин што со сигурност ќе знае со кого зборува кога сте во група луѓе.

Исто така, ако другарчето не може да види што го послужиле, кажете му што му донеле и каде се наоѓа.

На оваа слика, гледаме група деца во ресторан. Давид е слеп, а Ева го прашува нешто. Таа му се обраќа по име кога му го поставува прашањето.

4

СОВЕТ

Прво прашајте дали сакаат да им помогнете. Потоа внимателно следете ги инструкциите.

Ако сакате да помогнете некому, прво прашајте го. Ако сака да му помогнете, внимателно слушајте ги неговите упатства.

На пример, на нашата слика го гледаме Јане, кој се движи кон вратата со количка. Ева го гледа и прашува дали може да помогне. Јане гледа дека вратата не се отвора автоматски и со задоволство ја прифаќа помошта на Ева. Тогаш, Јане ѝ вели на Ева да ја држи вратата отворена однатре за да има доволно простор да помине низ вратата. Следствено, Ева го прави токму тоа што го бара Јане.

Однесувајте се рамноправно со сите луѓе.

Немојте да бидете надмени, ниту понизни кон некој со попреченост.

На горната слика, Ева го запознава Јане, кој користи количка, со својот пријател Горјан. Горјан го тапка Јане по главата и му се обраќа како на мало дете, иако се исти и по возраст и по височина.

На долната слика Јане го замолува Горјан како да се однесува со него.

6 СОВЕТ

Не виснувајте, ниту потпирајте се на нечија количка.

Не виснувајте, ниту потпирајте се на нечија количка. Вообичаено, луѓето што користат количка ја сметаат својата количка како личен простор.

Луѓето што користат услужни кучиња го чувствуваат истото. Не задевајте го нивното куче без дозвола.

Горната слика прикажува како ќе се чувствувате вие ако некој се потпира на вашиот стол додека ручате. Веројатно ќе се чувствувате притиснато и непријатно.

На долната слика ја гледаме Теа, која е слепа, како оди низ оваа прометна улица со помош на нејзиното куче водич. Јане ја поздравува Теа и ја прашува дали може да го погали кучето.

7

совет

Слушајте внимателно и почекајте да завршат.

Кога разговарате со неког што не може лесно да зборува, слушајте добро и трпеливо чекајте да ја заврши реченицата.

На нашата илустрација ја гледаме Ева како внимателно го слуша Максим и трпеливо чека да заврши. Сепак, таа не разбра сè што рече Максим.

Ева го повторува она што го разбрала за Максим да не мора да го повторува целиот одговор.

Исто така, таа помага да се поставуваат прашања кои му овозможуваат на детето да даде кус одговор.

На пример, наместо Ева да го праша Максим нешто како „Па, кажи ми нешто за себе?“,

Поставувај прашања што се одговараат со еден или со два збора.

На пример, Ева поставува вакви прашања:

- Колку години имаш?
- Сакаш ли да играш игри?

8

СОВЕТ

Поставете се на исто ниво кога зборувате со некого.

Кога разговарате со некого што користи количка или патерици, обидете се да се наведнете до нивното ниво за да може подобро да ве види.

На горната слика, Јане не може лесно да се движи без помош на патерици. Денис зборува со Јане веќе некое време и му се смачи да гледа толку време накривен нагоре.

Тогаш, Денис сфаќа во што е проблемот и седнува на клупата, така што и тој и Јане да можат лесно да се гледаат в очи.

Кога зборувате со некого со пречки во слухот:

Проверете дали е фокусиран на тоа што му го кажувате.

На оваа слика Ева го допираАлекс по рамо за да му го привлече вниманието. Можете исто така и да мавнете со рака.

Кога зборувате со некого со пречки во слухот:

Гледајте директно во лицето и зборувајте јасно, полека и со вообичаен израз.

На овој начин можете полесно да разберете дали читаат од усни. Ако лицето чита од усни, потрудете се да се изложите на доволно светлина за да може добро да ве види. Не приближувајте во тие моменти раце, храна и други предмети до устата за да може да ве следи.

Кога зборувате со некого со пречки во слухот:

Ако лицето чита од усните, свртете се накај осветлувањето. Не приближувајте никакви предмети пред устата.

Овде ја гледаме Ева како му дава знак на пријателот да ја тргне раката од устата за да може Алекс подобро да го разбере.

Кога зборувате со неког
со пречки во слухот:

Луѓето што носат апаратче за
слушање не можат секогаш да
определат кој зборува.

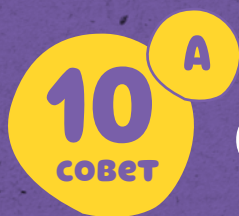
Кога зборувате со некого со пречки во слухот:

**Не викајте кога се обраќате.
Зборувајте со
вобичаен тон.**

На пример, на оваа слика Ева со нормален тон му ја претставува на Матеј својата внука Клара. Матеј забележува апаратче за слушање и вика кога се поздравува, иако за тоа нема потреба.

Опуштете се, полека.

Во ред е да кажете секојдневни вообичаени изрази, како што се:

- „**Се гледаме!**“ на некогашно што е слеп.

Опуштете се, полека.

Во ред е да кажете секојдневни вообичаени изрази, како што се:

- „**Слушна ли за новата наставничка?**“ на некогашто е глуп.

10^В
совет

Опуштете се, полека.

Во ред е да кажете секојдневни вообичаени изрази, како што се:

- „Ајде да прошетаме!“
на неког што користи
количка.

Издавач
ПРКОС, www.prkos.mk

Уредник
Ирена Поповска

Превод и адаптација од англиски јазик на Ten tips for kids disability etiquette
Ирена Апостолова

Илустрации
Ивана Маркоска Докоска

Лектор
Татјана Б. Ефтимоска

Дизајн и графичко уредување
Кома дизајн студио

Печатница
Датапонс

Тираж
300

Скопје, 2023 година.

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

177.1-053.2-056.26/.36(083.13)(084.11)

316.627-053.2-056.26/.36(083.13)(084.11)

10 совети за учтиво однесување со деца со попреченост / [превод и
адаптација од ND State Doc Ирена Апостолова ; илустрации Ивана Маркоска
Докоска]. - Скопје : Пркос, 2023. - 20 стр. : илустр. ; 21x21 см

ISBN 978-608-66295-3-3

а) Убаво однесување -- Деца со попреченост -- Совети

COBISS.MK-ID 60611845

**Сканирајте
го QR кодот
и погледнете
целосно видео со
10 совети!**

ПРКОС

